

Ἀπὸ τὴν μίνησιν τῶν Ἰδεῶν

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΝ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Τοῦ Dr BERNARD DONOUGHUE

Λέκτωρ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Λονδίνου

1. Εἰσαγωγή: Ἡδῆξιμένος ρόλος τῆς πολιτείας τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος

Σπουδαιότατον κοινὸν χαρακτηριστικὸν τῶν Κυβερνήσεων τοῦ εἰκοστοῦ αἰ-
ῶνος, κατ' οὐσίαν ὄλων τῶν κοινωνιῶν, ἀνεπτυγμένων ἢ ὑπναπτύκτων, ἡ ἠδῆξιμέ-
νη κρατικὴ ἐπεμβασίς εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν, ἰδιαιτέρως τὴν βιομηχανίαν.

Διὰφοροὶ ἐπιδράσεις ἡσκήθησαν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην:

- α) Ἰδεολογία: Ὁ μαρξικὸς κομμουνισμὸς εὖνοεῖ τὴν κρατικοποίησιν ὀλοσχερῶς, ὁ δημοκρατικὸς σοσιαλισμὸς μετρίως· ὁ σωματειακὸς φασισμὸς παρεσκεύασε τὴν ὁδὸν δημοσίας ἐπεμβάσεως (Ἰταλικαὶ βιομηχανίαι Istituto Ricostruzione Industriale καὶ Ende Nationale Idrocarbours καὶ Γερμανικὴ Volkswagen).
- β) Πόλεμος: Κινητοποιηθέντες πόροι εἰς τοὺς παγκοσμίους πολέμους: Τὸ κρά-
τος ἐπέτασσε τὴν βιομηχανίαν ἐνίοτε ἐξ ὀλοκλήρου, ἐνίοτε μερικῶς· σχεδὸν πάν-
τοτε μεγαλύτεραι ρυθμίσεις, τιμαί, συνθήκαι ἐργασίας κλπ., ἐν Ἠνωμένῳ Βασι-
λείῳ, π. χ. Σιδηρόδρομοι, Ἡλεκτρισμὸς, Ἀερίῳφως, Γαϊάνθρακες, Ἐμπορικὴ
Ναυτιλία, Καλυδουργία. Μετὰ κάθε πόλεμον διηυρύνετο ὁ δημόσιος τομεὺς,
μετὰ τὸν πόλεμον τὸ Κράτος παρέμενε περισσότερον ἀναμειγμένον ἢ πρὸ
τοῦ πολέμου. Ἀκόμη καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης, ἀκόμη καὶ εἰς χώρας (ὡς αἰ
πλείσται τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης) μὴ διεπόμεναι ὑπὸ ἰδεολογιῶν «κρατιστικῶν»
(δηλ. τοῦ συγκεντρωτικοῦ κράτους) ἢ θετικῶς ἐχθρικός πρὸς τοιαύτας ἰδεο-
λογίας (ὡς αἰ Ἡν. Πολ. Ἀμερ.), ἄλλοι παράγοντες ἐπέδρα-
σαν ὑπὲρ μεγαλυτέρου κρατικοῦ ἐπεμβατισμοῦ.
- γ) Ἐπένδουσες Κεφαλαίων, Ἐρευναὶ καὶ Ἀνάπτυξις
εἰς τινὰς ὑψηλῶς ἀνεπτυγμένας τεχνολογικῶς βιομηχανίας, εἰς κλίμακα πέρην
τῶν δυνατοτήτων τοῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου (π.χ. Ἀεροπορικαὶ Συγκοινωνίαι,

Βιομηχανία, Ἀεροπλάνων, Ἀερολιμένες, Πυρηνικὴ Ἐγκταστάσεις).

- δ) Ἡ Τεχνολογικὴ ἀλλαγὴ προξενεὶ ραγδαίαν παρακμὴν τῶν βιομηχανιῶν (π.χ. Γαϊάνθρακες, Ὑφαντουργία, Σιδηρόδρομοι, Ναυπηγήσεις ἐν Βρεταννίᾳ καὶ Ἡν. Πολ. Ἀμερ., Γεωργία καὶ Ὑφαντουργία ἐν Γαλλίᾳ) καὶ τὸ Κράτος ἐπεμβαίνει πρὸς περιορισμὸν τοῦ κοινωνικοῦ κόστους, ἀνεργίας κλπ.
- ε) Προσπάθεια νὰ πεισθῇ ἡ νέα Βιομηχανία νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν παλαιὰν καὶ παρακμάζουσαν εἰς ὑπαναπτύκτους περιοχάς, π.χ. δι' ἀτόκων κεφαλαίων, κτηρίων ἐλευθέρων ἐνοικίου, φορολογικῶν κινήτρων, ἐγγυήσεως παραγγελιῶν κλπ.

2. Ὁ ρόλος τῆς πολιτείας εἰς ὑπαναπτύκτους χώρας

- α) Οἱ παράγοντες αὐτοὶ κυρίως ἀφοροῦν τὰς παλαιότερας χώρας μὲ ἀνεπτυγμένην οἰκονομίαν. Παράγων ἐπιχερᾶζων εἶναι τὰς χώρας, καὶ τὰς ὑπαναπτύκτους, εἶναι αἱ πανταχοῦ τοῦ κόσμου προσδοκίαι ἀνόδου τῆς βιοτικῆς στάθμης. Ἡ ἐπίδρασις τῶν μαζικῶν μέσων καὶ μαζικοῦ τουρισμοῦ. Λαοὶ πτωχοὶ μὴ ἀρκοῦμενοι εἰς μόνην τὴν συντήρησιν εἰς τὴν ζωὴν. Ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ οἰκονομία ὑπεισέρχονται ἢ μία εἰς τὴν ἄλλην. Κυβερνήσεις ἀποτυγχάνουσαι εἰς τὴν ἐξασφάλισιν ὑψηλοτέρας βιοτικῆς στάθμης δυνατὸν νὰ ἀνατραποῦν καὶ νὰ ἀντικατασταθοῦν ὑπὸ πολιτικῶν συστημάτων — ἰδίᾳ σοσιαλιστικῶν - κομμουνιστικῶν — πρεσβευόντων μεγαλυτέραν κρατικὴν ἐπέμβασιν πρὸς οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Ὅθεν, εἶναι αἱ Κυβερνήσεις ἀσκοῦν κρατικὴν ἐπέμβασιν, π.χ. εἰς τὴν βιομηχανίαν, πρὸς παραγωγὴν τῆς ἀναπτύξεως.
- β) Ὑπαναπτύκτοι χώροι συχνὰ ἐξαρτώμενοι ἐκ βασικῶν τιμῶν βιομηχανιῶν. — Σακχάρως, κακάου, τεύου, μεταλλείων — τὰ ὁποῖα εἶναι κυκλικὰ καὶ πάλιν κρατικὴ ἐπέμβασις πρὸς μετριασμὸν τοῦ κύκλου — καὶ πρὸς εἰσαγωγὴν νέων κατασκευαστικῶν βιομηχανιῶν.
- γ) Ἡ ταχεῖα ἐξάπλωσις τῆς βιομηχανίας εἰς ὑπαναπτύκτους χώρας εἶναι, εἰς τὴν πραγματικότητά, ἀδύνατος ἄνευ μερίζονος κρατικῆς ἐπεμβάσεως διότι στεροῦνται τῆς βασικῆς ὑποδομῆς ἐξυπηρετήσεως, ἣτις εἶναι ἀναγκαῖα πρὸς συντήρησιν τῆς βιομηχανικῆς κοινωνίας: Τραπεζικοῦ συστήματος, μεταφορῶν, συγκοινωνιῶν, ἠλεκτρισμοῦ, ὑδρεύσεως, κατασκευῶν, ἀσφαλειῶν διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ τῶν κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν διὰ τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν — οἰκισιν, παιδείαν, ἱατρικὴν περίθαλψιν. Αἱ ἐκ τῶν προϋποθέσεων τῆς τοιαύτης βασικῆς ὑποδομῆς σπουδαιότεραι τοῦ οἰκονομικοῦ κεφαλαίου (τὸ ὁποῖον δύνανται νὰ δανεισθοῦν ἐξ Ἡνωμ. Πολ. Ἀμερ. ἢ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας) ἢ τῶν εἰδικευμένων ἐργατῶν (οἱ ὁποῖοι δύνανται νὰ διδαχθοῦν) ἐν

Ἰταλίᾳ, π. χ., τὸ Instituto Ricostruzione Industriale εὐρίσκει ὅτι τὸ ἐμπόδιον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν βιομηχανικῶν συμπλεγμάτων εἰς Mezzogiorno δὲν εἶναι τὸ οἰκονομικὸν ἀλλὰ ἡ ἀδυναμία τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως καὶ ἡ ἔλλειψις κοινωνικῆς ὑποδομῆς.

3. Βρεταννία : Πεῖρα καὶ μαθήματα ἀνεπτυγμένης βιομηχανικῆς κοινωνίας

Βρεταννία, ἴσως τὸ πλέον διαδεδομένον σύστημα κρατικῆς ἐπεμβάσεως εἰς τὴν βιομηχανίαν ἀνά τὸν ἀνεπτυγμένον μὴ κομμουνιστικὸν κόσμον.

Ἀ πέραντος διοικητικῶν μηχανισμῶν. — Τυχάνων ἰδιοκτῆτης ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει, ρυθμίζων, λειτουργῶν ὑπὸ τὴν Πολιτείαν καὶ μόνην, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς βιομηχανίας, μετὰ τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, μετὰ δμίλων μὲ ἰσχυρὰν ἐπιρροήν, μετὰ τῶν ἐργατικῶν σωματείων, μετὰ ἀνεξαρτήτων εἰδικῶν. Ἀπὸ τῆς Ἐθνικῆς Ἐπιχειρήσεως τοῦ Ἄνθρακος, τῆς δευτέρας εἰς μέγεθος βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, καὶ τῆς Ἐπιχειρήσεως Ὀρειῶν καὶ Νησιωτικῶν Ἐπαρχιῶν, ἡ ὁποία ἐλέγχει ὀλόκληρον τὴν ὑπανάπτυκτον περιοχήν ἕως τοῦ μικροῦ ὀργανισμοῦ τοῦ ἐλέγχοντος τὴν βιομηχανίαν τῶν ἰχθύων.

Ὁ ἀνώτατος κρατικὸς ἐπεμβατικὸς ρόλος συνεπάγεται πλήρη κυριότητα πλείστων βιομηχανικῶν καὶ ὀργανισμῶν κοινῆς ὠφελείας (Ἄνθραξ, Σιδηρόδρομοι, Ἀεροπορικαὶ Συγκοινωνίαι, Ἡλεκτρισμὸς, Φωταερίον, Τηλέφωνον, Τηλεπικοινωνίαι, Σιδηρος, Χάλυψ, ἑταιρίαι Ρόλλς Ρόϋς Κούκ, Κάρλαϊλ).

Καὶ ἄλλαι μορφαὶ ἐπεμβάσεως ἐκ τῶν τῆς κυριότητος: Κρατικὰ κεφάλαια ἢ πιστώσεις εἰς ἰδιωτικὰς ἑταιρίας ἢ βιομηχανίας μὲ προοπτικὴν ἀναπτύξεως ἢ μὲ προσωρινὰ προβλήματα ρευστότητος: ἐπέμβασις πρὸς ἀνασυγκρότησιν βιομηχανικῶν διὰ συγχωνεύσεως ἢ ἐθνικοποιήσεως (ναυπηγήσεις, ἠλεκτρισμὸς, αὐτοκίνητον).

Παρὰ τὰ πλεονεκτήματα τῆς Βρεταννίας — εἰδικευμένην γραφειοκρατίαν, πλήρη ὑποδομὴν ἐξυπηρετήσεως (βοηθητικὴν ὑποδομὴν), περιεκτικὸν σύστημα τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως — ἀναφύονται πολλὰ προβλήματα καὶ δυσἀρέσκειαι, καὶ διδάγματα δι' ὄλους, περιλαμβανομένων καὶ τῶν ὑπαναπτύκτων, περὶ τῶν ἀτελειῶν τῆς Κρατικῆς δραστηριότητος εἰς τὴν βιομηχανίαν.

α) Κρατικὴ κυριότης:

i) «Μικροπροβλήματα» — Ἡ Κρατικὴ ἐπέμβασις συνήθως ἐπὶ ἐθνικοῦ ἐπιπέδου καὶ συγκεντρωτικῆ, προξενούσα ἔλλειψιν ἀμέσου ἐνδιαφέροντος, ἀκαμφίαν, ἀγνοίαν τῶν ἀρχικῶν αἰτίων τῶν μικροπροβλημάτων.

ii) «Προβλήματα ἐπιχειρήσεως» — Κρατικὸς ἐπεμβατισμὸς τείνει νὰ ἐξαλείψῃ τὸν συναγωνισμὸν ἔλλειψις ὁρμῆς καὶ κινήτρου κέρδους δυνατὸν νὰ προξενήσῃ ἐπιφυλακτικότητα καὶ μειονεκτικὴν διαχείρισιν. Ζήτημα ἰδιοσυγκρασίας — ἐπιχειρηματία ἢ διευθυνταί:

- iii) Πρόβλημα οικονομικής πειθαρχίας — Ἀπουσία κανονικής πειθαρχίας κεφαλαιαγοράς, συστήματος τιμῶν, κερδῶν, δυνατὸν δημιουργήσῃ χαλάρωσιν ἐλέγχου κόστους.
- iv) Μονοπώλιον — Πρόβλημα Καταναλωτοῦ — Ἐὰν μονοπώλιον, δὲν εἶναι ἀρκετὰ εὐαίσθητον εἰς ζήτησιν καταναλωτοῦ.
- v) Ἐξωβιομηχανικαὶ πιέσεις καὶ κριτήρια — Ἡ Κυβέρνησις ὑπόκειται εἰς ἐξωτερικὰς πιέσεις — ἤτοι πολιτικὰς δπως κατευθύνῃ τὰς νέας βιομηχανίας πρὸς ἀνεπιθυμητοὺς ἴσως περιοχὰς ἢ δπως διατηρῇ ἀντιοικονομικὰς βιομηχανίας.
- 6) Κρατικὴ Ἐπέμβασις :
- i) Πρόβλημα κριτηρίων — Τὰ κριτήρια τῶν Κυβερνήσεων εἶναι γενικὰ (χονδρικὰ) — ἐν Βρεταννίᾳ: «τὸ μεγάλο εἶναι καλὸ» καὶ «ἡ ὑψηλὴ τεχνολογία εἶναι καλὴ» — καὶ καταστρεπτικὴ εἰς ἀτομικὰς περιπτώσεις. (Britische Leyland Motors, Rolls Royce).
- ii) Πρόβλημα Εἰδικότητος — Αἱ Κυβερνήσεις στεροῦνται βιομηχανικῆς εἰδικότητος πρὸς ἐκτίμησιν τῶν βιομηχανικῶν θεμάτων καὶ ἐπίβλεψιν τῶν ἐπενδυομένων δημοσίων κεφαλαίων. Τοῦτο πάλιν καθίσταται πρόβλημα οικονομικῆς πειθαρχίας. Ὁμοίως ὑφίστανται πολιτικὰ προβλήματα ἐκεῖ δπου τὸ Κράτος εἶναι ἀναμεμιγμένον εἰς τὴν βιομηχανίαν — π.χ. τίς ἀντιπροσωπεύει τὰ συμφέροντα τοῦ Δημοσίου ὅταν προσβάλλωνται ὑπὸ κυβερνητικῆς βιομηχανίας; Τὰ κύρια δμως προβλήματα εὐρίσκονται εἰς τὸν τομέα τῆς οικονομικῆς ἀποδόσεως (ἐκανότητος), ὡς περιγράφησαν. Τὸ τελικὸν δῖλημμα ὅτι ἡ ἐπιδίωξις ἀνωτάτου ὅριου οικονομικῆς ἀναπτύξεως προκαλεῖ μαζικὴν δημοσίαν ἐπέμβασιν, ἡ ὁποία μακροπροθέσμως δυνατὸν νὰ γίνῃ ὁ ἔχθρος τῆς ἀποδόσεως (ἐκανότητος) τὴν ὁποίαν ἀπαιτεῖ ἡ ἀνάπτυξις.